

TATAR ŞİİRİNİN FELSEFİ KALEMİ RAVİL FEYZULLİN

SİNAN GÜZEL*

Öz: 1943 yılında Tataristan’da doğan Ravil Feyzullin özellikle felsefi ve derin anlamlı şiirleri ile çağdaş Tatar edebiyatının en önde gelen şairlerinden birisidir. Ravil Feyzullin 20. yüzyılın çok büyük bir kısmını kaplayan Sovyet rejiminin en etkili olduğu yıllarda çocukluğunu ve gençliğini geçirmiş ama olgunluk çağında da 1990’lı yıllarda başlayan Tataristan’ın egemenlik (suverenitet) iddiasının ve millî kimlik arayışlarının da tanığı olmuştur. Ravil Feyzullin Stalin’in toplama kamplarında türlü eziyetlere uğrayan Hesên Tufan, İbrahim Selahov gibi şairlerin ardından gelen Reşit Ehmecanov, Röstem Mingalimov, Fenis Yarullin, Gerey Rehim’in de aralarında bulunduğu genç kuşak şairlere mensuptur. Biçim yönünden kısa, ancak derin fikir çağrışımlarına sahip içerikte eserleri bulunan Ravil Feyzullin, Tatar şiirinin klasik eğilimleri ile uyuşmayan sanat anlayışı ile tanınmaktadır. Çalışmamızda Ravil Feyzullin’in yaşamı ve edebî anlayışı aydınlatılarak Tatar edebiyatı içindeki yerinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tatarca, Tatar Edebiyatı, Tatar Şiiri, Ravil Feyzullin

RAVİL FEYZULLİN, PHILOSOPHICAL PEN OF TATAR POETRY

ABSTRACT: Born in 1943 in Tatarstan, Ravil Feyzullin is one of the prominent poets of contemporary Tatar literature especially with his poems which have philosophical and deep meanings. R. Feyzullin spent his childhood and youth in the most influential years of Soviet regime which covered most of the 20th century but in his adulthood, he also witnessed the Tatarstan’s claim of sovereignty (suverenitet) and search of national identity which began in 1990s. Ravil Feyzullin is among the young generation of poets including Reşit Ehmecanov, Röstem Mingalimov, Fenis Yarullin, Gerey Rehim following poets such as Hesên Tufan, İbrahim Selehov who suffered from several torments in Stalin’s concentration camps. Ravil Feyzullin who has works that are short in form but has contents with deep philosophical connotations, is known for his artistic understanding that does not match with the classical inclinations of Tatar poetry. In our study, it is aimed to demonstrate Ravil Feyzullin’s place in Tatar literature by examining his life and literary understanding.

Keywords: Tatarish, Tatar Literature, Tatar Poetry, Ravil Feyzullin,

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, sinanserdarguzel@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5508-1106

(Yazının Geliş Tarihi: 16.05.2019, Yazının Kabul Tarihi: 23.06.2019)

1. Giriş

Kazan Tatarlarının Çağatayca ve Osmanlıcanın etkisi ile biçimlenen klasik yazı dili geleneği, 19. yüzyılın başında yaşanan birtakım gelişmeler neticesinde yenilenmeye başlanmıştır. Bu yüzyıl, bilimsel fikirlerin geliştiği, Ceditçilik hareketlerinin ortaya çıktığı ve söz sanatında yenileşme izlerinin belirdiği bir zaman dilimi olarak göze çarpmaktadır (Galiullin vd. 2007: 676). Söz konusu gelişmeler, edebî mahsullerin dilinde tanıklanan yerlileşme ile kendisini belli etmiş, asrın sonunda bilhassa da 1905 ihtilalinin ardından klasik yazı dili geleneği, yerini yavaş yavaş Kazan merkezli bir yazı dili geleneğine bırakmıştır (Öner, 1998: XXX). Bu yeni dil, Sovyet devrinde de gelişimini sürdürmüş, Sovyet edebiyatının estetik ve düşünsel ölçütleri ile yeniden biçimlenerek çeşitli yazın metotları ile işlenmiştir. Sovyet devri Tatar edebiyatının gelişiminde Tatar şair ve yazarlarının katkısı kuşkusuz büyük olmuştur. Bu şairlerden birisi de, felsefî ve derin anlamlı şiirleri ile çağdaş Tatar edebiyatının en önde gelen isimlerinden biri olan Ravil Feyzullin'dir. Çocukluğunu ve gençliğini 20. yüzyılın çok büyük bir kısmını kaplayan Sovyet rejiminin en etkili olduğu yıllarda geçiren şair, olgunluk çağında da 1990'larda başlayan Tataristan'ın egemenlik (suverenitet) iddiasının ve millî kimlik arayışlarının tanığı olmuştur. Çalışmamızda Ravil Feyzullin'in yaşamı ve edebî anlayışı aydınlatılarak Tatar edebiyatı içindeki yerinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

2. Ravil Feyzullin'in Kısa Yaşam Hikâyesi

Ravil Feyzullin 4 Ağustos 1943'te *Balık Bistes*i bölgesinin *Baltaç* köyünde dünyaya gelir. Bu bölgenin *Kotlı Bökeş* köyünde orta öğrenimini tamamlayan şair, 1965 yılında Lenin Kazan Devlet Üniversitesinin Tarih-Filoloji Fakültesini bitir ve 1966'da Sovyet Ordusuna katılır. Ordudan döndükten sonra Galimcan İbrahimov Dil, Edebiyat ve Tarih Enstitüsünde yüksek lisans yapan Feyzullin, sırasıyla Tataristan Yazarlar Birliğinin *Elmet* bölümünün başkanı (1968-1972) ve Tataristan Yazarlar Birliğinin genel sekreteri (1973-1977) olarak çalışır. 1977'den bu yana profesyonel anlamda edebiyat dünyasının içinde yer alan şair 1989'da, uzun yıllar sürdüreceği Kazan Utları Dergisinin yazı işleri müdürlüğü görevini üstlenir. Tataristan Yazarlar Birliğinin eski başkanlarından İlfak İbrahimov'un 2013 yılında kendisinden görevi devralmasına değin dergide başmuharrir olarak çalışan Feyzullin, 1968 yılından bugüne değin Tataristan Yazarlar Birliğinin daimi üyesidir ve şu an yayın kabul kurulu başkanı olarak birlik içindeki çalışmalarına devam etmektedir. Şair ayrıca 1990-1995 yıllarında *Tatarstan Yugarı Sovyeti* [Tataristan Yüksek Şurası] milletvekili olmuş, ancak sonraki seçim dönemlerinde aday olmamıştır. Son yıllarda *Tatmedia Aksionerlik Cemgıyetē* ismindeki toplulukta faaliyet gösteren şair, pek çok konu hakkındaki görüş ve düşüncelerini toplumla paylaşmaktadır. Bilhassa ana dili konusuna ilişkin açıklamaları Tatar toplumunda geniş yankı bulan Feyzullin, ana dilini öğrenmenin Tanrı tarafından verilen bir vazife olduğunu belirtmiş, konuya yönelik düşüncelerini şöyle tamamlamıştır:

Büyük tarihimiz, manevi mirasımız var. Güçlü bir temel üzerinde durduğu zaman milletimizin bir geleceği olacaktır. Elbette buna erişmek için her bir birey dilini, tarihini korumaya hizmet etmelidir. Bitaraf olursak, koyulan hedeflere ulaşamayacağız. Halkımızın yetenekleri çoktur. Bu yeteneği geliştirmek gerekir. Yeteneği açacak anahtar ise bizim dilimizdir (<https://tatar-inform.tatar/news/2018/02/22/158549/>).

Büyük bir hayran kitlesine sahip olan Ravil Feyzullin'in şiirleri bilhassa gençler tarafından beğeniyle okunmaktadır. Adına düzenlenen şiir gecelerinde, mısraları genç ve müstakbel şairlerce okunmaktadır. Bu yönüyle Feyzullin'in ekol oluşturmuş bir şair olduğu da söylenilebilir.

3. Şiir Anlayışı ve Yazın Faaliyetleri

Ravil Feyzullin, Stalin'in toplama kamplarında türlü eziyetlere uğrayan Hesen Tufan, İbrahim Selahov gibi şairlerin ardından gelen, Reşit Ehmecanov, Röstem Mingalimov, Fenis Yarullin, Gerey Rehim'in de aralarında bulunduğu genç kuşak şairlere mensuptur. Edebiyat dünyasına ilk adımını 1963 yılında atan şair, Tataristan Kitap Neşriyatı tarafından yayımlanan *Cırcı Çişme* [Türkücü Pınar] adlı şiir mecmuasında basılan şiirleri ile edebiyat dünyasına adını duyurma fırsatı bulur (Yarullin, 2005: 16). Öğrencilik yıllarında *Yeş Leninçi* [Genç Leninist], *Yalkın* [Alev], *Kazan Utları* [Kazan Işıkları] gibi dergi ve gazetelerde çalışan şairin, daha o dönemde gelecekte beklentilerini şekillendirdiği söylenebilir. Feyzullin'in 1966-1971 yılları arasında yayımlanan *Acagan* [Balkı] (1966), *Monologlar hem Dialoglar* [Monologlar ve Diyaloglar] (1967), *Mermer* [Mermer] (1971), *Gadilerge Gimn* [Avama Marş] (1971), *Naz* [Naz] (1973) gibi kitapları ise edebiyat dünyasında tam anlamıyla tanınmasını sağlar. Anılan eserleri ile S. Hekim, M. Emir, F. Hösni, M. Mehdiyev, A. Gıylacev gibi dönemin önemli ediplerinin beğenisini kazanan şair, genç meslektaşlarının arasından sıyrılarak ülke çapında bilinir hâle gelir.

Ravil Feyzullin oldukça velut bir şairdir. Şiirlerinin büyük bir kısmında derin bir felsefe ile sanat dolu bir anlatım bulunmaktadır (Kızılyar, 1983: 15). Onun biçim yönünden kısa, ancak derin fikir çağrışımlarına sahip içerikteki şiir, diyalog ve monologları yazıldığı dönemde Tatar şiirinin klasik eğilimlerini yansıtmaması nedeniyle çokça tartışılmıştır. Bu fark yaratan şiir anlayışı onun sanatı hakkında çok sayıda makale yazılmasına neden olurken, kendisini de 1960'lı yılların genç şairlerinin en bilineni haline getirmiştir. Geniş bir hayat felsefesine sahip olan şairin, şiirlerini bireyin psikolojik dünyasını yansıtmaya üzerine kurduğu görülmektedir. Onun bilhassa 1970'li yıllarda atasözü, deyim ve bilmecelelerden yararlanarak kaleme aldığı, halk edebiyatından beslenen şiirleri okur kitlesini genişletmiştir. (Yarullin, 2005: 14).

Ravil Feyzullin şiirde kısıllığa, az sözle çok şey anlatmaya önem veren bir sanat anlayışına sahiptir. Şair bir röportajında bunu "Telin uzunluğunu kısası iyidir." (İbrahimova, 2003: 18) diyerek ifade etmiştir. Onun şiirlerinde geleneksel şiire özgü tasvirlerle ve Sovyet geleneğinin katı kurallarına pek rastlanmaz. Onun

şair olarak ustalığı, kısa şiirlere büyük bir hayat felsefesi, psikolojik derinlik ve fikir yoğunluğu yükleyebilmesinde yatmaktadır (Gamber, 1993: 144). İnsanı yaşadığı çevre ve mekân içindeki psikolojisi ile şiirlerine taşıyan şairin şiirlerinde “insana”, “gökyüzü ve hava olaylarına”, “duygulara”, “zamana”, “dünya ve yeryüzüne”, “değer yargılarına” ait yoğun bir söz varlığına tanık olunmaktadır.

Ravil Feyzullin’in şiirlerinde dikkat çeken hususlardan biri duygular, bilişsel süreçler vb.yi kapsayan soyut anlamlar taşıyan fiillerin azımsanmayacak varlığıdır. Ravil Feyzullin’in derin felsefeyi barındıran, ince bir zevkle örülmüş, sanat dolu şiirlerini oluştururken soyut anlamlar ifade eden fiillerden yararlanması gayet anlaşılır bir durumdur.

Ravil Feyzullin’in şiirlerinde dikkat çeken bir diğer husus ise *ben, sen ve o* zamirlerini kullanımındaki yoğunluktur. Bu durum onun şiirlerinin en önemli özelliklerinden sayılan samimi ve doğrudan anlatımını ortaya koyar niteliktedir. Ayrıca şairin üslubuna hâkim olan bu *ben* dili, şairin kişisel duygu ve düşünceleri ile ördüğü şiirlerinin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Yazarın şiirlerinde dikkat çeken söz konusu “ben dili”, Sovyet toplumundaki gelişmelerle de ilişkilendirilebilir. Daha önce belirttiğimiz üzere Ravil Feyzullin, repressiya kurbanı olan ediplerin ardından gelen kuşağa mensuptur. Feyzullin, Sovyet ideolojisinin en etkili olduğu yıllarda kalem oynatmış olmasına rağmen, bir önceki kuşağın yaşadıklarına maruz kalmamıştır. Stalin’in ölümünün ardından yönetimi eline alan Kruşçev’in Komünist Partisi’nin 20. kongresinde Stalinizm’e yönelik sert açıklamaları ile başlayan geçmişle hesaplaşma ortamı, Sosyalist gerçekliğinin katı ölçütleri ile eserlerini şekillendiren yazar ve şairleri de etkilemiştir. Böylelikle, yazar ve şairlerin eserlerine hâkim olan kolektif dil bireyselleşmeye başlamıştır. Ravil Feyzullin’in geniş okur kitlelerince sevilmesini sağlayan söz konusu “ben dili”nin ortaya çıkışında, kendisinden önceki Tatar yazar ve şairlerinin sahip olamadığı dönem koşullarının etkisini göz ardı edemeyiz.

Yapıtlarıyla çok geniş bir okuyucu kitlesine hitap eden şairin birçok şiirinin de bestelenmiş olduğunu görüyoruz. *Akkoşlar* [Kuğu], *Mëne bëz de üsëp cittäk* [İşte Biz de Büyüdük], *Min sinë niçëk yarattım* [Ben Seni Nasıl Sevdim], *Sağış* [Hasret], *Sinëñ öçën yeşiyım* [Ben Senin İçin Yaşıyorum] gibi şarkılar halk arasında geniş bir ün kazanmıştır (STY, 1986: 481).

R. Feyzullin çocuk edebiyatı alanında da eserler vermiştir. “Çocuklar için yazmak kutsal iştir.” (İbrahimova, 2003: 18) diyen şairin bu alanda *Köreşçëler* [Savaşçılar] (1968), *Gadilerge Gimn* [Avama Marş] (1971), *Seydeş* (1981) gibi manzum hikâyeleri ile *Resëm yasıym* [Resim Yapıyorum], *Kümeç Pëşëriüvçëler Cırı* [Çörek Pişirenlerin Türküsü], *Çeçekler Üstërdëm* [Çiçekler Yetiştirdim], *Palasın Këm Kagar* [Halıyı Kim Silker], *Yaktı Moñ* [Aydınlık Hüzün] gibi şiir kitapları bulunmaktadır. Ayrıca yazarın sanat ve edebiyat yazıları ile çeşitli Sovyet Cumhuriyetlerine ve yabancı ülkelere gerçekleştirdiği gezilere ilişkin notları 1984 yılında *Cırlarda İl Gamë* [Türkülerde Vatan Hasreti] adlı kitapta

toplanmıştır. Şair bu seyahatlerin büyük mana taşıdığını belirtmiş ve “Yazar olacak kişi otuz yaşına kadar okumalı, altmış yaşına kadar seyahat etmeli, altmıştan doksana kadar yazmalı.” demiştir (İbrahimova 2003: 15).

Ravil Feyzullin edebî faaliyetleri ile birçok ödüle de layık görülmüştür. Şair, sırasıyla 1966’da *Bötənsöyuz Festivalä* ödülü, 1970’te *Mermer* isimli kitabı için *Tatarstan Komsomoli*’nin *Musa Celil* ödülü, 1973’te *Drucba Narodov* gazetesi ödülü, 1978’de *Şıgırler hem Poemalar* [Şiirler ve Poemalar] kitabı için *Tataristan Cumhuriyeti*’nin *Gabdullah Tukay Devlet* ödülü ile mükâfatlandırılmıştır. 1999 yılında Tataristan eski devlet başkanı M. Ş. Şeymiyev’in yayımladığı kararname ile “Tataristan Cumhuriyeti Halk Şairi” unvanını alan Feyzullin, Tatar edebiyatına olan hizmetleri nedeniyle 2006 yılında *Dostluk Madalyası* ile taltif edilmiştir. Son olarak şair, 2007 yılında Tataristan Bilimler Akademisince de ödüllendirilmiştir.

Oldukça üretken bir yazın insanı olan Ravil Feyzullin’in bir bölümünü yukarıda andığımız Tatar Türkçesi ile yayımlamış eserlerinin listesi aşağıdaki gibidir (bk. STY, 1986: 483-484; Dautov vd. 2009: 493-495).

- *Resəm Yasıym: [Şıgır’ler]*.- Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1965.
- *Acagan: Şıgır’ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1966.
- *Monologlar hem Dialoglar: Şıgır’ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1967.
- *Mermer: Şıgır’ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1969.
- *Gadilerge Gimn: Şıgır’ler, poemalar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1971.
- *Naz: Lirik şıgır’ler*: Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1973.
- *Şıgır’ler hem Poemalar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1976.
- *Kümeç Pěşürüçeler Cırı*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1977.
- *Kıska Şıgır’ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1978.
- *Çeçekler Üstërdëm: Buyav öçën al’bom*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1979.
- *Palasni Këm Kagar?: Şıgır’ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1980.
- *Koşlar Yulu: şıgır’ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı 1981.
- *Yaktı Moñ: Şıgır’ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1983.
- *Cırlarda -İl Gamë: [Mekaleler]*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1984.
- *Çişmeler İLë: şıgır’ler hem poema*. - Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı 1987.
- *Seydeş: poema*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı 1990.
- *Saylanma Eserler 5 Tomda: I tom, şıgır’ler, poemalar, miniatyuralar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1992.

° *Saylanma Eserler 5 Tomda: II tom, şıgır'ler, poemalar, miniatyuralar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1993.

° *Saylanma Eserler 5 Tomda: III tom, şıgır'ler, miniatyuralar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1995.

° *Cil - Vakit Ul: kıska şıgır'ler*, Kazan: Megarif, 1996.

° *Saylanma Eserler 5 Tomda: IV tom, edebi-publitsistik mekaleler, icat portrëtları, essë-uyulanular*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 1998.

° *Saylanma Eserler 5 Tomda: V tom, şıgır'ler, poemalar, miniatyuralar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 2001.

° *Mehebbetname: mehebbet şıgır'lerë*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 2003.

° *Kaleydoskop: şıgır'ler, poemalar*, Kazan: Ruhıyat, 2004.

° *Gıybretler Alırlık Ütken Yul: Tatarstan Yazuçılar oyışmasınıñ 70 yıllığı uñayınnan kaybër küzetüiler, hatire-uyulanular*. - Kazan: İdël-Press, 2004.

° *Gaziz Kitabı: balalar öçën şıgır'ler*, Kazan: Megarif, 2005.

° *Saylanma Eserler 6 Tomda: I tom, şıgır'ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 2005.

° *Saylanma Eserler 6 Tomda: II tom, şıgır'ler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 2005.

° *Saylanma Eserler 6 Tomda: III tom, şıgır'ler, poemalar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 2005.

° *Saylanma Eserler 6 Tomda: IV tom, edebi-publitsistik mekaleler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 2005.

° *Saylanma Eserler 6 Tomda: V tom, edebi-publitsistik yazmalar, eñgemeler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 2005.

° *Saylanma Eserler 6 Tomda: VI tom, yul`yazmalar, nesër-parçalar, eñgemeler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, 2005.

Ravil Feyzullin'in Tatarca kaleme aldığı kimi şiirlerinin belli dönemlerde Rusçaya çevirileri de yapılmıştır:

° *Saz: Stihi*, Moskva: Molod. gvardiya, 1974.

° *Surovaya Nejnost': Stihi*, Kazan: Tatknigoizdat, 1974.-

° *Mig Vozvrasç'eniya: Stihi*, Moskva: Sov. pisatel', 1976.

° *Pesnya Veselıh Pekarey*, Kazan: Tatknigoizdat, 1977.

° *Moy Zvezdny Ças: Stihi i poemı*, Moskva: Sov. Rossiya, 1978.

° *Korotkiye stihi*, Moskva: Sovremennik, 1980.

- *Polnoluniye: Stihi*, Moskva: Sovremennik, 1983.
- *Svet v Zerne: Stihi i poemi*, Moskva: Sov. Rossiya 1984.
- *Tekut, Tekut Reki: stihi dlya detey*, Moskva: Det. Lit. 1987.
- *Siluet: Stihi*, Kazan: Tatar Kn. İzd.vo, 1988.
- *Lunnyı Topolya: Stihi i poemi*, Moskva: Hudoj. Lit. 1990

Ravil Feyzullin'in yukarıda listesini verdiğimiz Rusça basılan çeviri eserlerinin dışında, Başkurtça, Kırgızca, Azerice, Çuvaşça gibi Türk yazı dillerinde yayımlanan çok sayıda şiir kitabı da bulunmaktadır. Ayrıca Litvanya, Estonya, Almanya, Polonya, Fransa, Arabistan gibi ülkelerde şairin tercümeleleri zevkle okunmaktadır.

Satırlarımızı, Ravil Feyzullin'in sanat yaşamının farklı dönemlerinde kaleme aldığı üç şiiri ile sonlandırmak istiyoruz. Seçtiğimiz şiirlerden birincisi, şairin ilk şiir denemelerinden biri olan ve Üsmërçak Defterënnen [Ergenlik Defterinden] başlığı altında yayımladığı Yaz [İlkbahar] şiiridir. İkinci şiir, şairin Yeşlëk Defterënnen [Gençlik Defterinden] başlığı altında yayımladığı Kıt [Git] adlı şiiridir. Seçtiğimiz son şiir ise şairin, sanatının olgunluk döneminde kaleme aldığı Bërnerse Yuk [Hiçbir Şey Yok] şiiridir:

YAZ!

Uyata argan cannarnı
cılı nurı Koyaşnıñ.
Börë yeşel küzën açā,
sulışın toyıp yaznıñ.

Görlevëklerde tibrene
küknëñ zeñgerlëklerë.
Turgay cırına koyına
kır-basu kiñlëklerë.

Yaznıñ her köñë, segatë
dünyanı yemlëlete.
Bu yaz köñnë yeş buluvıñ
behët bit ikëlete!
(Feyzullin, 2005a: 198)

İLKBAHAR!

Uyandırır yorgun canları
sıcak ışığı güneşin.
Tomurcuk yeşil gözünü açar,
nefesini duyup baharın.

Çağlayanlarda çalkalanır
göğün mavilikleri.
Turgayın şarkısına dalar
kırların enginlikleri.

Baharın her günü, saati
dünyayı güzelleştirir.
Bu bahar günü genç olman
bir mutluluk ki iki kat büyük!

KİT!

Bar kit inde sëñlëm!
Küzlerëñnë tutırırılık

GİT!

Var git (kız) kardeşim!
Gözlerini dolduracak

İň güzel süzlerně
Eytesēm bar.

Kit!
Küñlěme suretēn yasıysım bar.
Tösler ēzliysēm bar:
Koyaştan,
Çeçekler tacınnan...

Kit! Sin barda min herçak dulkınlanam.
Yağırılar bēlen yünlep söyleşe almıym.
Cillerge cavap birgende totlıgam...

Kit!
Sin kitkeç,
Küñlėdegēsē belen
İrkēnlep,
Açıktan-açık
Söyleşesēm bar.

Kit!
Tik bērazga gına,
Bik azga gına...
(Feyzullin, 1992: 93)

BĒRNERSE YUK

“Cır yözēnde bērnerse yuk
Yeşlėkten kadērlėrek”

Gomērlėkke söygenēññ
Tenēnnen de temlėrek!

Sabıyıññıñ küzēne karap
Kölüvėnnen yemlėrek!
(Feyzullin, 2005b: 285)

En güzel sözleri
Söyleyesim var.

Git!
Gönlüme resmini yapasım var.
Renkler arayasım var:
Güneşten,
Çiçeklerin tacından...

Git! Senin varlığında ben her daim
heyecanlanırım.
Yağmurlar ile iyi konuşamam
Rüzgârlara cevap verirken dilim
tutulur...

Git!
Sen gittiğinde
Gönülden
Dilediğimce
Açık açık
Konuşasım var.

Git!
Yalnızca kısa bir süre
Sadece çok az...

HİÇBİR ŞEY YOK!

“Yeryüzünde hiçbir şey yok
Gençlikten daha değerli”

Ömür boyu sevdiğinin
Teninden de daha tatlı!

Çocuğunun, gözüne bakıp
Gülmesinden daha güzel!

Kaynakça

Dautov, R. N. - Rahmani, R. N. (2009). “Ravil Feyzullin”, *Ediplerëbëz*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, s. 491-495

Feyzullin, Ravil (1992). *Saylanma Eserler- İké Tomda*, Kazan.

Feyzullin, Ravil (2005a). *Saylanma Eserler - Altı Tomda - 1 Tom - Şigirler*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.

Feyzullin, Ravil (2005b). *Saylanma Eserler - Altı Tomda - 3 Tom -Şigirler Poemalar*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.

Gamber, Nais (1993). “Şigri Döñyaga Seychet”, *Meydan*, s. 138-154.

Galiullin, Telgat - Yarullina, Ramile (2007), “İdil-Ural Alanı, Tatar Türklerinin Edebiyatı”, *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, Cilt IX, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, s. 676-736.

İbrahimova, Saime (2003), “Min kükeyden üzëm çıktım dip eytken di bër çëbbëş” (Ravil Feyzullin Bëlen Eñgeme), *Söyëmbike*, no: 8, s. 14-19

Kızılyar, Y.G. (1983). Ravil Feyzullin’in Şiirleri, *Kardaş Edebiyatlar*, Erzurum, Sayı: 8.

Öner, Mustafa (1998). *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

STY: *Sovet Tatarstanı Yazuvçıları* (1986), “Ravil Feyzullin”, Kazan Tatarstan Kitap Neşriyatı, s. 481-484.

Yarullin, Fenis (2005). “İyesën Tapkan Behët”, *Ravil Feyzullin –Saylanma Eserler 1 Tom*, Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı, s. 8-26

Ağ Ortamı Kaynakları

“Ravil Feyzullin tëlne saklavga hem üstërvge bitaraf bulmaska çakıra”, *Tatar-İnform Meğlumat Agentligi*, <https://tatar-inform.tatar/news/2018/02/22/158549/>, 05.20.2018

ПОЭТ-ФИЛОСОФ ТАТАРСКОЙ ПОЭЗИИ: РАВИЛ ФЕЙЗУЛЛИН**АННОТАЦИЯ**

Равиль Файзуллин родился 4 августа 1943 года в селе Балтач Рыбно-Слободского района. Благодаря своим стихотворениям, носящим глубокий философский смысл, он является одним из выдающихся поэтов в современной татарской литературе. В 1965 году поэт оканчивает историко-филологический факультет Казанского университета и в 1966 году вступает в ряды Красной армии. Вернувшись из армии, Равиль Файзуллин оканчивает аспирантуру при Институте языка, литературы и искусства им. Г. Ибрагимова. В 1968–1972 годах является руководителем Альметьевского отделения Союза писателей ТАССР, в 1973–1977 годах работает ответственным секретарем Альметьевского отделения Союза писателей Татарской АССР. После 1977 года, в профессиональном смысле заняв важное место в мире литературы, поэт в 1989 году начинает работать главным редактором журнала «Казан утлары (Огни Казани)», руководя им долгие годы.

До принятия должности в 2013 году, Равиль Файзуллин становится одним из руководителей Союза писателей Илфака Ибрагимова, с 1968 года по настоящее время является постоянным членом Союза писателей Татарстана, а также работает в качестве руководителя приемной палаты. В 1990-1995 годах поэт был депутатом Верховного Совета Татарской АССР. В последние годы поэт, занимаясь деятельностью в Акционерном обществе «Татмедиа», освещает и выносит на обсуждение обществу разные темы, делится своими мыслями.

Равиль Файзуллин провел детство, юношество и молодые годы в самый непростой период Советского режима. Также в 1990-х годах стал свидетелем принятия суверенитета Татарстана и поисков национальной идентичности. Равиль Файзуллин является приемником таких поэтов, как Хасан Туфан, Ибрахим Селахов, Рашид Ахметжанов, Рустам Мингалимов, Фенис Яруллин, Герей Рахим.

Большинство стихотворений поэта Равиля Файзуллина наполнены глубокой философией и искусством. Короткие, но в то же время имеющие в своем содержании глубокий смысл стихотворения, диалоги и монологи в написанный период по причине того, что они не отражали тенденции классического татарского стихотворения, многократно обсуждались. В 1960-е годы он становится самым известным среди молодых поэтов. Стихотворения поэта являются зеркальным отображением психологического мира индивида, имеющего широкое философское мировоззрение. Произведения, написанные в 1970-х годах, благодаря включению пословиц, выражений и загадок, пропитаны народным творчеством. Это привлекло внимание широкой аудитории. Обладающий своеобразным пониманием искусства, поэт в своих стихотворениях придает значение краткости и объяснению многого малым количеством слов, в то же самое время в стихотворениях Равиля Файзуллина не много художественных описаний, обычно присущих традиционному стихотворению. Его поэтическое мастерство состоит в наполнении короткого стихотворения огромной жизненной философией, глубокой психологией и потоком мыслей. Это поэт, обращающийся своими произведениями к широким массам читателей. Многие его стихотворения переложены на музыку. Такие песни, как «Аккошлар», «Менэ без де үсәп життәк», «Мин сине ничик яраттым», «Сагыш», «Синең өчен яшим» стали народными и популярными. Равиль Файзуллин пишет произведения и для детей, а также поэту принадлежат различные статьи, посвященные искусству и литературе, записки, в которых он делится впечатлениями о зарубежных странах и советских республиках, которые посетил в разные годы. Равиль Файзуллин был удостоен многих наград в литературной деятельности. Его поэтические сборники издавались неоднократно на татарском и русском языках, а также на других тюркских языках: башкирском, киргизском, азербайджанском, чувашском. Кроме того, переводы его произведений с удовольствием читаются в таких странах, как Литва, Эстония, Германия, Польша, Франция, Аравия.

Ключевые слова: татарский язык, татарская литература, татарские стихотворения, Равиль Файзуллин.